

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

8. mai 2013*

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Keelatud kokkulepped — Butadieenkautšuki ja emulsioonpolümeerisatsiooni teel toodetud stüreen-butadieenkautšuki turg — Tütarettevõtjate rikkumise süüks panemine nende emaettevõtjatele — Otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldus — Põhjendamiskohustus — Rikkumise raskus — Hoiatava eesmärgiga kordaja — Tegelik mõju turule — Raskendavad asjaolud — Korduvus

Kohtuasjas C-508/11 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 24. septembril 2011 esitatud apellatsioonkaebus,

Eni SpA, asukoht Rooma (Itaalia), esindajad: *avvocato* G. M. Roberti ja *avvocato* I. Perego,

apellant,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: V. Di Bucci, G. Conte ja M. L. Malferrari, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud M. Berger (ettekandja), A. Borg Barthet, E. Levits ja J.-J. Kasel,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik A. Impellizzeri,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. jaanuari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse

- 1 Eni Spa (edaspidi „Eni”) palub oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 13. juuli 2011. aasta otsuse kohtuasjas T-39/07: Eni vs. komisjon (EKL 2011, lk II-4457; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”), millega Üldkohus jättis osaliselt rahuldamata tema hagi, milles ta palus tühistada teda puudutavas osas komisjoni 29. novembri 2006. aasta otsuse K(2006) 5700 (lõplik) EÜ artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (Juhtum COMP/F/38.638 – Butadienkaautšuk ja emulsioonpolümerisatsiooni teel toodetud stüreen-butadienkaautšuk) (edaspidi „vaidlusalune otsus”) või teise võimalusena tühistada talle määratud trahv või seda vähendada.
- 2 Euroopa Komisjon on esitanud vastuapellatsioonkaebuse, nõudes vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist niivõrd, kui sellega tühistati vaidlusalune otsus osas, mis puudutab korduvuse raskendava asjaoluna kohaldamist, ja vähendati seetõttu trahvisummat.

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

- 3 Komisjon algatas 7. juunil 2005 EÜ artikli 81 ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu artikli 53 kohaldamise menetluse, mis puudutab butadienkaautšuki (edaspidi „BR”) ja emulsioonpolümerisatsiooni teel toodetud stüreen-butadienkaautšuki (edaspidi „ESBR”), mis on sünteetilised kautšukid, mida peamiselt kasutatakse rehvitootmises, turgu. Ta esitas esimese vastuväiteteatise, mille adressaadid olid eelkõige Eni, tema 100% tütarettevõtja Polimeri Europa SpA (nüüd Versalis SpA, edaspidi „Versalis”) ja Syndial SpA (endine EniChem SpA, edaspidi „Syndial”), kes on teine Eni kontserni kuuluv äriühing.
- 4 Komisjon võttis 6. aprillil 2006 vastu teise vastuväiteteatise. Pärast 22. juunil 2006 toimunud äraakuulamist otsustas komisjon menetluse eelkõige Syndiali osas lõpetada.
- 5 Haldusmenetlus lõppes vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisega 29. novembril 2006. Selle otsuse artikli 1 kohaselt rikkusid Eni, Versalis ja teised vaidlusaluse otsuse adressaadiks olevad ettevõtjad, st Bayer AG, The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH, Dow Europe, Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV, Shell Nederland Chemie BV, Unipetrol a.s., Kaučuk a.s. ning Trade-Stomil sp. z o.o., EÜ artiklit 81 ja EMP artiklit 53, osaledes Eni puudutavas osas 20. maist 1996 kuni 28. novembrini 2002 ühes ja vältavas kokkuleppes, mille raames nad leppisid kokku taotlushinnad, jagasid kliendid nende ebaausat ülevõtmist keelavate lepingute abil ning vahetasid hindu, konkurente ja kliente käsitlevat tundlikku teavet BR-i ja ESBR-i sektorites.
- 6 Vaidlusaluse otsuse põhjenduse 26 jj kohaselt tagas sel perioodil Eni kontserni tegevuse asjaomaste kaupade osas esialgu EniChem Elastomeri srl (edaspidi „EniChem Elastomeri), mida Eni oma tütarettevõtja EniChem SpA kaudu kaudselt kontrollis. 1. novembril 1997 ühines EniChem Elastomeri EniChem SpA-ga, millest 99,97% kontrollis Eni. 1. jaanuaril 2002 kandis EniChem SpA oma strateegilise keemiaalase tegevuse, sealhulgas BR-i ja ESBR-i puudutava tegevuse üle Versalisele. Alates 21. oktoobrist 2002 omab Eni Versalist otseselt ja täielikult.
- 7 Mis puudutab komisjoni määratud trahvi vaidlusaluses otsuses, siis see määrati kindlaks vastavalt suunistele määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised”).
- 8 Komisjon luges rikkumise „väga raskeks” ja määras trahvi arvutamiseks kõigepealt kindlaks lähtesumma, eristades kummagi asjaomase ettevõtja BR-i ja ESBR-i müüki aastal 2001. Mis puudutab kogu äriühingut, mida Eni omas vaidlusaluse otsuse põhjenduse 36 tähenduses (edaspidi „EniChem”),

siis oli BR-i ja ESBR-i müügi summa 2001. aastal 164,902 miljonit eurot. See müügi tulem asetab EniChemi esimeste ettevõtjate hulka, kes BR-i ja ESBR-i turustavad ja keda kõnealuses rikkumises süüdistatakse. Sellest lähtudes määras komisjon Eni trahvi lähtesummaks 55 miljonit eurot.

- 9 Seejärel kohaldas komisjon hoiatava eesmärgiga kordajaid, järjestades need vastavalt asjaomaste ettevõtjate ülemaailmsetele käivetele aastal 2005. Leides, et Trade-Stomil sp. z o.o. (käive 38 miljonit eurot) ja Kaučuk a.s.-i (käive 2,718 miljardit eurot) suhtes ei tule hoiataval eesmärgil mingit kordajat kohaldada, kohaldas ta kordajat 1,5 Bayer AG (käive 27,383 miljardit eurot) suhtes, kordajat 1,75 The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc, Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH ja Dow Europe'i (käive 37,221 miljardit eurot) suhtes, kordajat 2 Eni ja Versalise (käive 73,738 miljardit eurot) suhtes ning kordajat 3 Shell Petroleum NV, Schell Nederland BV ja Shell Nederland Chemie BV (käive 246,549 miljardit eurot) suhtes.
- 10 Lisaks sellele suurendati seda summat Eni ja Versalise puhul 65% võrra seetõttu, et need äriühingud olid osalenud kõnealuses rikkumises kuue aasta ja kuue kuu jooksul.
- 11 Lõpuks, märkides et Eni on juba olnud kahe sellise varasema otsuse adressaat, millega tuvastati liidu konkurentsioiguse rikkumised, st komisjoni 23. aprilli 1986. aasta otsus 86/398/EMÜ [EÜ] artiklis 81 sätestatud menetluse kohta (IV/31.149 – Polüpropüleen) (EÜT L 230, lk 1, edaspidi „polüpropüleeni otsus”) ja komisjoni 27. juuli 1994. aasta otsus 94/599/EÜ [EÜ] artiklis 81 sätestatud menetluse kohta (IV/31.865 – PVC) (EÜT L 239, lk 14; edaspidi „PVC II otsus”), suurendas komisjon Eni trahvi põhisummat korduvuse tõttu 50% võrra.
- 12 Sellest tulenevalt määras komisjon vaidlusaluse otsuse artikli 2 punktis c Enile ja tema tütarettevõtjale Versalis solidaarselt trahvi 272,25 miljonit eurot.

Hagi Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

- 13 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 16. veebruaril 2007 saabunud hagiavalduses esitas Eni nõude tühistada vaidlusalune otsus ja teise võimalusena tühistada talle määratud trahv või seda vähendada. Oma nõuete põhjendamiseks esitas ta kaks väidet.
- 14 Eni ei olnud oma esimeses väites nõus asjaoluga, et komisjon pani vastutuse rikkumise eest temale. See esimene väide koosnes neljast osast. Esimese osa raames on Eni leidnud, et komisjon kohaldas emaettevõtja vastutuse hindamisel valet kriteeriumi. Teise osa raames on Eni väitnud, et komisjon lähtus tema suhtes ekslikult „objektiivsest vastutusest”. Kolmanda osa raames on Eni märkinud, et ta esitas haldusmenetluses tõendeid, mis oleks pidanud viima komisjoni tõdemuseni, et ta ei avaldanud Syndiali ja Versalise turunduspoliitikale mõju. Neljanda osa raames on Eni kinnitanud, et komisjon rikkus kapitaliühingute piiratud vastutuse põhimõtet ja vastutust puudutavaid „ühiseid” põhimõtteid.
- 15 Oma teises väites on Eni seisukohal, et komisjon määras trahvisumma kindlaks valesti. See väide koosnes kolmest osast. Esimese osa raames on Eni vaidlustanud hoiatava eesmärgiga kordaja kohaldamise. Teise osa raames on ta väitnud, et komisjon kohaldas antud asjas raskendava asjaoluna korduvust ekslikult. Kolmanda osa raames on märkinud, et komisjon oleks trahvi arvutamisel pidanud arvestama Syndiali väljajätmist.
- 16 Üldkohus meenutas oma otsuses seoses esimese väite esimese osaga sisuliselt seda, et „on olemas ümberlükatav eeldus, et emaettevõtja, kes omab oma tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainuosalusel, avaldab tema tegevusele otsustavat mõju” ja et „rikkumise süüks panemine emaettevõtjale on võimalus, mis on jäetud komisjoni kaalutusõigusesse”, kusjuures komisjon ei ole oma varasema otsustuspraktikaga selles osas seotud (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 63 ja 64).

- 17 Mis puudutab varasemat otsustuspraktikat, siis „esitas komisjon küllaldase põhjenduse selle kohta, miks ta otsustas panna Enile vastutuse tema tütaretevõtjate tegevuse eest” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 65). Arvestades, et komisjoni praktika, nagu see tuleneb käesolevast juhtumist, „põhineb EÜ artikli 81 lõike 1 täpsel tõlgendamisel”, ei takista õiguskindluse põhimõtte „seega komisjonil oma otsustuspraktika suunda muuta” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 66). Seetõttu lükkas Üldkohus esimese väite selle osa tagasi.
- 18 Esimese väite teise osa suhtes, mis tugines „objektiivse vastutuse” väärale kohaldamisele, tõdes Üldkohus eelkõige, et asjaolu, et komisjon „lükkas [...] tagasi Eni argumendid, millega ta vaidlustas tütaretevõtjate aktsia- või osakapitalis ainuosalususe omamisest tuleneva eelduse, ei muuda nimetatud eeldust ümberlükkamatuks” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 78) ja et „sellest tuleneb [...], et Eni poolt välja toodud põhjenduste puudumisel ei ole alust” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 79).
- 19 Esimese väite kolmanda osa suhtes tõdes Üldkohus eelkõige, et „tütaretevõtja rikkuva tegevuse eest vastutuse panemiseks ematettevõtjale [ei ole] vaja tõendada seda, et ematettevõtja mõjutab tütaretevõtja poliitikat konkreetses valdkonnas, kus rikkumine aset leidis [...]. Asjaolu, et Enil on lihtne tehnilise ja finantsilise koordinaatori roll ja et ta osutab oma tütaretevõtjatele vajalikku finantsalast tuge, ei ole piisav välistamaks, et ta avaldab nende tütaretevõtjate tegevusele otsustavat mõju, koordineerides kontsernisisesid rahalisi investeeringuid” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 97).
- 20 Mis puudutab väidetavat asjaolu, et keemiaalane tegevus oli Eni kontserni tööstuspoliitikas suhteliselt oluline, siis Üldkohus tõdes, et see „ei tõenda, et Eni andis oma tütaretevõtjatele täieliku sõltumatus, et määratleda oma tegevus turul” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 98). Lisaks tõi Üldkohus välja, et komisjoni sõnul viivad hierarhilised suhted otse EniChem SpA (nüüd Syndial) ja Versalise peadirektorini ning EniChem SpA ja Versalise peadirektorid vastutavad nende juhatuse ees, mida Eni ei ole ka vaidlustanud. Need juhatused nimetas aga otseselt või kaudselt ametisse Eni (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 99).
- 21 Üldkohus leidis muu hulgas, et asjaolu, et Eni omas BR-i ja ESBR-i tootvates ettevõtjates ainuosalusust üksnes kaudselt, „ei tõenda [iseenesest], et Eni ja kõnealused ettevõtjad ei moodustanud ühte majandusüksust” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 102). Eni ei olevat tõendanud hea halduse põhimõtte rikkumist komisjoni poolt (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 103).
- 22 Esimese väite neljanda osa suhtes leidis Üldkohus, et „komisjon ei lähtunud antud asjas ümberlükkamatust eeldusest” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 114). Mis puudutab aga Eni argumente ettevõtjate õigusjärgluse puhul kohaldatavate eeskirjade kohta, siis need ei ole tulemuslikud, kuna „vastutus, mille komisjon antud asjas Enile pani, ei tulene sellisest olukorrast” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 117).
- 23 Üldkohus lükkas seega esimese väite kõik osad ja vaidlustatud kohtuotsuse punktis 118 ka kogu esimese väite tagasi.
- 24 Teise väite esimese osa suhtes tõdes Üldkohus eelkõige, et „kokkulepped või kooskõlastatud tegevused, mille eesmärk on eelkõige – nagu käesolevas asjas – määrata kindlaks taotlushinnad või jagada turuosad, võib [...] lugeda „väga rasketeks” rikkumisteks ainuüksi nende laadi tõttu, ilma et komisjon peaks tõendama rikkumise tegelikku mõju turule” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 140).
- 25 Lisaks sellele tõi Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 143 esile, et „mis puudutab [...] asjaomase turu suurus[t] EMP territooriumil aastal 2001 (st 550 miljonit eurot) või kõnealuste ettevõtjate turuosa[...]”, siis tuleb „arvestada ka konkreetse juhtumi muid olulisi tegureid”, nagu näiteks asjaolu, et kõnealune rikkumine on „olemuslikult väga raske ja et see hõlmab kogu EMP territooriumi”.

- 26 Üldkohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 143 muu hulgas, et „vastavalt suuniste punktile 1 A on väga raske rikkumise eest ette nähtud trahvisumma suurem kui 20 miljonit eurot”. Arvestades, et kõikide äriühingute, mida Eni otseselt või kaudselt omas, müük „kõnealuste kaupade osas aastal 2001 ulatus rohkem kui 164 miljoni euroni [...] [ja] et teda puudutav trahvisumma ei ületa 10% piiri tema kogukäibest eelneval majandusaastal, mis on ette nähtud [nõukogu 16. detsembri 2002. aasta] määruse [(EÜ)] nr 1/2003 [[EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT erivaljaanne 08/02, lk 205)] artikli 23 lõikes 2”, ei ole trahvi lähtesumma määramine 55 miljonile eurole ebaproportsionaalne.
- 27 Lõpuks lükkas Üldkohus tagasi ka Eni argumendi, mille kohaselt omasid kõnealused ettevõtjad vaid piiratud osa kogu BR-i ja ESBR-i turust, kuna see argument „põhines turul, kuhu kuulusid nii need kaks toodet kui ka looduslik kautšuk, mida aga vaidlus[alune] otsus ei puuduta” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 144).
- 28 Teise väite teise osa suhtes meenutas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 164 kõigepealt, et komisjon oli märkinud, et EniChem on juba olnud komisjoni otsuste adressaat kartelliasjas, st polüpropüleeni ja PVC II otsustes.
- 29 Üldkohtu sõnul nähtub vaidlustatud otsusest, et komisjon lähtus antud asjas korduvusest tuleneva raskendava asjaolu kohaldamisel „ettevõtja” mõistest EÜ artikli 81 tähenduses. Kohus rõhutab aga, et kui komisjon „kavatseb tugineda „ettevõtja” mõistele EÜ artikli 81 tähenduses, peab ta esitama üksikasjalikke ja täpseid tõendeid, mis tema väidet kinnitaksid” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 166).
- 30 Ometi viitab komisjon „vaidlus[aluse] otsuse põhjenduses 487 üldiselt „EniChemile”, mille tähendus on vaidlustatud otsuse põhjenduses 36 määratletud kui „iga Eni SpA omanduses olev äriühing”, mida Üldkohus peab „suhteliselt ebatäpseks”. Lisaks sellele märgib Üldkohus, et „polüpropüleeni otsuses mainitud äriühingut, st [Anic SpA-d] [vaidlusaluse otsuse] põhjendustes [26–35] nimetatud juriidiliste isikute hulgas ei ole ja need põhjendused „kirjeldavad peamiselt rikkumise ajal Eni omanduses olnud äriühingute arengut, mis leidis aset pärast polüpropüleeni ja PVC II otsuste vastuvõtmist” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 167).
- 31 Komisjon viitab polüpropüleeni ja PVC II otsustele, „tuues välja, et neis otsustes oli süüdistatavaks „Eni”. Sellele sõnale aga vaidlusaluses otsuses kirjalikku selgitust ei anta. Eelkõige „nähtub vaidlus[aluse] otsuse põhjendustest 26–36, et kui komisjon viitab Enile kui teiste äriühingute emaettevõtjale, kasutab ta sõna „Eni SpA” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 168).
- 32 Üldkohus täpsustas, et „eeldusel et kasutades [...] sõna „Eni”, viitab komisjon äriühingutele, kes kuuluvad Eni kontrollitavatest juriidilistest isikutest moodustunud „ettevõtjasse” [...], tuleb märkida, et komisjon ei ole vaidlus[aluses] otsuses selle kohta esitanud ühtegi üksikasjalikku ja täpset tõendit (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 169). Siiski, võttes arvesse, et asjaomaste äriühingute struktuuri ja omandi areng on antud juhul iseäranis keeruline, „pidi komisjon olema eriti täpne ja esitama kõik vajalikud üksikasjalikud tõendid selleks, et tõdeda, et vaidlus[aluses] otsuses nimetatud äriühingud ja polüpropüleeni ning PVC II otsustes nimetatud äriühingud moodustasid EÜ artikli 81 tähenduses sama „ettevõtja” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 170). Leides, et komisjon ei olnud seda põhjendamiskohustust täitnud, luges Üldkohus teise väite teise osa põhjendatuks.
- 33 Lõpuks, mis puudutab teise väite kolmandat osa seoses määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 sätestatud ülempiiri kohaldamisega, siis leidis Üldkohus, et „10-protsendiline ülempiir antud sätte tähenduses tuleb arvutada kõikide nende ettevõtjate kogukäibe põhjal, kes moodustavad ühe majandusüksuse, mis tegutseb ettevõtjana EÜ artikli 81 tähenduses” (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 177). Seega ei ole tulemuslikud Eni argumendid, millega ta soovis näidata, et trahvisummat, mille tasumise eest ta solidaarselt vastutas, oleks pidanud piirama 10%-ga Syndiali käibest (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 178).

- 34 Sellest tulenevalt Üldkohus, nõustudes teise väite teise osaga, tühistas vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkti c osas, milles see kinnitab Enile määratava trahvi summaks 272,25 miljonit eurot, ja määras selleks summaks 181,5 miljonit eurot. Ülejäänud osas jättis Üldkohus hagi rahuldamata.

Poolte nõuded

- 35 Eni palub oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:
- tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna või osaliselt niivõrd, kui sellega jäeti rahuldamata Eni hagi kohtuasjas T-39/07, ja sellest tulenevalt
 - tühistada vaidlusalune otsus tervikuna või osaliselt,
 - ja/või tühistada vaidlusaluse otsusega Enile määratud trahv või vähemalt seda vähendada;
 - teise võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna või osaliselt niivõrd, kui sellega jäeti rahuldamata Eni hagi kohtuasjas T-39/07 ja suunata kohtuasi tagasi Üldkohtusse asja sisuliseks lahendamiseks vastavalt Euroopa Kohtu antud juhisteile;
 - mõista mõlemas kohtuastmes kantud kohtukulud välja komisjonilt;
 - jätta komisjoni vastuapellatsioonkaebus rahuldamata, kuna see on osaliselt vastuvõetamatu ja igal juhul põhjendamatu, ning mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 36 Komisjon palub Euroopa Kohtul:
- jätta apellatsioonkaebuse rahuldamata;
 - tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, milles Üldkohus tühistas vaidlusaluse otsuse niivõrd, kui see puudutab korduvuse raskendava asjaoluna kohaldamist, ja vähendas seetõttu trahvisummat;
 - mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus ja vastuapellatsioonkaebus

Apellatsioonkaebus

- 37 Eni esitab oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kaks väidet. Esimene väide tugineb sisuliselt asjaolule, et Üldkohus oleks Eni sõnul pidanud tühistama vaidlusaluse otsuse osas, milles see paneb Syndiali ja/või Versalise toimepandud rikkumise eest vastutuse temale. Teine väide põhineb väidetavatele õigusnormi rikkumistele seoses trahvisumma kindlaksmääramisega.

Esimene väide, mille kohaselt on rikutud ELTL artiklit 101, harta artikleid 41, 47–49 ja 52, EIÕK artikleid 6 ja 7 ja õiguse üldpõhimõtteid ning ei ole esitatud põhjendusi

- 38 Eni esimene väide tugineb asjaolule, et rikutud on ELTL artiklit 101, Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta”), 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK”) artikleid 6 ja 7, süütuse presumptsiooni, seaduslikkuse, karistuste individuaalsuse ja isikliku vastutuse põhimõtteid, proportsionaalsuse põhimõtet, kaitseõiguseid ja õigust õiglasele kohtumenetlusele ning ei ole esitatud põhjendusi, rikkudes sellega ELTL artiklit 296.

39 Esimene väide on jaotatud sisuliselt neljaks osaks. Esimene väiteosa tugineb väidetavatele õigusnormi rikkumistele Üldkohtu poolt seoses rikkumise süüks panemise tingimuste ja tõendamiseeskirjadega. Teine ja kolmas väiteosa tuginevad väidetavalt ekslikule hinnangule Üldkohtu poolt seoses võimalusega vastutuse eeldus ümber lükata, mille tagajärjel on Enile pandud vastutus objektiivset laadi ja vastutuse eeldus ümberlükkamatut laadi. Neljas väide tugineb kapitaliühingute piiratud vastutuse põhimõtte, vastutust puudutavate ühiste põhimõtete ja ettevõtjate õigusjärglust puudutavate põhimõtete väidetavale rikkumisele.

– Teatud etteheidete vastuvõetavus

40 Seoses harta artikli 47 ja EIÕK artikli 6 väidetavat rikkumist puudutavate etteheidetega, mida ei saa esimese väite ühe konkreetse osaga kahtlematult siduda, väidab komisjon kõigepealt, et kuna neid etteheiteid esimeses kohtuastmes ei esitatud, on need vastuvõetamatud. Sama kehtib ka Eni etteheite kohta, mille kohaselt tooks ainuosalusest tuleneva vastutuse eeldus õigustamatu erineva kohtlemise ematettevõtja mittetäieliku kontrolli üldise hüpoteesi ja olukordade vahel, kus ematettevõtjal on oma tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainuosalus.

41 Selles osas tuleb märkida, et neid etteheiteid, nagu komisjon ka välja on toonud, tõepoolest Üldkohtus ei esitatud. Siiski ei piisa ainuüksi sellest asjaolust, et muuta need etteheited vastuvõetamatuks niivõrd, kui võrd nendega mitte ei esitata Üldkohtusse esitatud hagi põhjendamiseks uut väidet, vaid leitakse, et vaidlustatud kohtuotsus ei ole põhjendatud. Käesoleval juhul võib eelmises punktis välja toodud etteheiteid just viimati mainitud moel tõlgendada.

42 Järelikult tuleb Eni etteheited seoses harta artikli 47 ja EIÕK artikli 6 väidetava rikkumisega ja väidetava põhjendamatu erineva kohtlemisega, mille aluseks on üksnes osaluse suurus, mida ematettevõtja oma tütarettevõtja kapitalis omab, tunnistada vastuvõetavateks.

– Esimese väite esimene osa, mis tugineb õigusnormi rikkumistele Üldkohtu poolt seoses rikkumise süüks panemise tingimuste ja tõendamiseeskirjadega

i) Poolte argumendid

43 Eni väidab, et Üldkohus, vastupidi sellele, mida Euroopa Kohus nõudis komisjonilt oma 20. jaanuari 2011. aasta otsuses kohtuasjas C-90/09 P: *General Química jt vs. komisjon* (EKL 2011, lk I-1, punkt 78), ei võtnud seisukohta konkreetselt tema poolt esitatud argumentide suhtes, mis puudutasid väidetavat komisjoni kohustust tõendada, et Eni avaldas oma tütarettevõtjale Versalis tegelikult otsustavat mõju.

44 Üldkohus piirdus selles osas vaid 10. septembri 2009. aasta otsuse kohtuasjas C-97/08 P: *Akzo Nobel jt vs. komisjon* (EKL 2009, lk I-8237) täpse taasesitamisega, mille tõttu ongi vaidlustatud kohtuotsus põhjendamata. Lisaks sellele ei ole eeldus, et ematettevõtja avaldab oma 100% tütarettevõtjale tegelikult otsustavat mõju, põhjendatud ja see on vastuolus eelkõige seaduslikkuse, karistuste individuaalsuse, isikliku vastutuse ja õiguskindluse põhimõtetega.

45 Komisjon leiab sisuliselt, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on tal õigus eeldada ematettevõtja tegelikku kontrolli ainuüksi sel alusel, et viimane omab oma tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainuosalus.

ii) Euroopa Kohtu hinnang

- 46 Meenutagem kõigepealt, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ELTL artikli 101 kohaldamisel tütaretevõtja tegevuse ematrevõtjale süüks panna eelkõige siis, kui tütaretevõtja – olgugi et tal on eraldi õigusvõime – ei määra oma tegevust turul kindlaks sõltumatult, vaid rakendab enamjaolt talle ematrevõtja poolt antud juhiseid ja seda eelkõige majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete tõttu, mis neid kahte õigussubjekti seovad. Nimelt, kuna sellises olukorras kuuluvad ematrevõtja ja tema tütaretevõtja samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses, võib komisjon adresseerida trahve määrava otsuse ematrevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada ematrevõtja isiklikku seotust rikkumisega (vt eelkõige 13. detsembri 2012. aasta määrus kohtuasjas C-654/11 P: *Transcat* vs. komisjon, EKL 2012, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb samuti, et niisuguses spetsiifilises olukorras, kus ematrevõtjale kuulub ainu- või peaaegu ainuosalus liidu konkurentsinoorme rikkunud tütaretevõtja aktsia- või osakapitalis, esineb ümberlõkatav eeldus, et nimetatud ematrevõtja avaldab tegelikult otsustavat mõju oma tütaretevõtja tegevusele. Neil asjaoludel piisab, kui komisjon tõendab, et ematrevõtjale kuulub tütaretevõtja aktsia- või osakapitalis ainu- või peaaegu ainuosalus, et järeldada, et mainitud eeldus on täidetud (vt eelkõige 3. mai 2012. aasta otsus kohtuasjas C-289/11 P: *Legrif Industries* vs. komisjon, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 48 Lisaks sellele, konkreetsel juhul, kui valdusühingule kuulub ainuosalus vahepealse äriühingu kapitalis, kellele omakorda kuulub ainuosalus liidu konkurentsieeskirjade rikkumise toime pannud kontserni kuuluva tütaretevõtja kapitalis, kehtib samuti ümberlõkatav eeldus, et valdusühing avaldab otsustavat mõju vahepealse äriühingu tegevusele, ning kaudselt, viimase kaudu ka nimetatud tütaretevõtja tegevusele (eespool viidatud kohtuotsus *General Química* jt vs. komisjon, punkt 88).
- 49 Käesoleval juhul ei vaidle Eni vastu asjaolule, et kogu kõnealuse rikkumise kestuse jooksul omas ta otseselt või kaudselt vähemalt 99,97% suurust osalust nende äriühingute kapitalis, kes otseselt tegutsesid tema kontsernis BR-i ja ESBR-i sektorites, st EniChem Elastomeri, EniChem SpA ja Versalis. Järelikult on käesoleva kohtuotsuse punktides 47 ja 48 esitatud ning väljakujunenud kohtupraktikast tulenev eeldus Eni suhtes kohaldatav.
- 50 Mis puudutab Eni argumente selle kohta, et kõnealune otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldus on vastuolus seaduslikkuse, karistuste individuaalsuse ja õiguskindluse põhimõtetega, siis piisab, kui meenutada, et see eeldus püüab eelkõige tekitada tasakaalu esiteks sellise eesmärgi olulisuse, milleks on konkurentsieeskirjade, eriti ELTL artikli 101 vastase tegevuse hukkamõistmine ja sellise tegevuse kordumise ärahoidmine, ning teiseks liidu teatud üldpõhimõtete nõuete vahel, milleks on eelkõige süütuse presumptsiooni, karistuste individuaalsuse ja õiguskindluse põhimõtted ning kaitseõigused, sh poolte võrdsuse põhimõte. Just seetõttu on see eeldus ümberlõkatav (vt selle kohta eelkõige 29. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-521/09 P: *Elf Aquitaine* vs. komisjon, EKL 2011, lk I-8947, punkt 59). Kuna Eni argumendid ei ole põhjendatud, ei sisalda vaidlustatud kohtuotsus seega selles osas ühtegi rikkumist.
- 51 Järgmiseks, mis puudutab väidetavat põhjenduste puudumist, siis Üldkohus selgitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 56–67 üksikasjalikult põhjust, miks ta leidis vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale, et komisjon võis eelkõige Versalise toimepandud rikkumise eest Enile vastutuse panemisel õiguspäraselt tugineda kõnealusele eeldusele. Need selgitused ei jäta õhku mingeid kahtlusi kaalutluste kohta, millele Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse selles küsimuses rajas, ning need võimaldavad Euroopa Kohtul täita oma kontrolliülesannet. Järelikult ei saa vaidlustatud kohtuotsusele põhjenduste puudumist selles osas ette heita. Lisaks ja vastupidi sellele, mida Eni näib väitvat, ei oma selles suhtes tähtsust asjaolu, et Üldkohus on oma otsuse põhjendamiseks tuginenud eespool viidatud kohtuotsusele *Akzo Nobel* jt vs. komisjon.

52 Eeltoodut arvestades tuleb esimese väite esimene osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

– Esimese väite teine ja kolmas osa, mis tuginevad hindamisveale, mille Üldkohus väidetavalt tegi seoses võimalusega lükata vastutuse eeldus ümber, ja mille tagajärjel on Enile pandud vastutusel objektiivne laad ja vastutuse eeldusel ümberlükkamatu laad

iii) Poolte argumendid

53 Esimese väite teises ja kolmandas osas, mida tuleb uurida koos, väidab Eni, et tõendid, mille ta haldusmenetluses komisjonile esitas, oleks tulnud lugeda piisavaks, et vastutuse eeldus ümber lükata. Üldkohus ei hinnanud toimikumaterjalide kogumit täielikult, erapooletult ja konkreetselt. Täpsemalt ei võtnud Üldkohus arvesse asjaolu, et Eni ei olnud kõnealuses sektoris kunagi otseselt tegutsenud, et ematettevõtja ja tütarettevõtjate juhtide ametikohad ei olnud kunagi kattunud, et Enil puudus teave strateegiliste ja äriliste plaanide ning nende rakendamise kohta, nagu tegeväriühingud olid neid kindlaks määranud, ja et Eni ei olnud mingil määral seotud strateegiliste ja äriliste plaanide ning eelkõige iga-aastaste müügimahtude ja hindade kindlaksmääramise otsustusprotsessiga.

54 Üldkohus piirdus siiski vaid kahe aspekti, st esiteks Eni tehnilise ja finantsilise koordinaatori rolli ja teiseks keemiaspektori kontsernisese suhtelise tähtsuse rõhutamisega. Üldkohus lükkas tagasi Eni argumendi, et tema tütarettevõtja tegutses teistega võrreldes eraldiseisval ja väga erineval alal, tuginedes vaid pelgale viitele oma kohtupraktikale. Euroopa Kohus on aga sellise lähenemisviisi oma eespool viidatud kohtuotsuse General Química jt vs. komisjon punktides 76 jj keelanud.

55 Lisaks kordas Üldkohus komisjoni seisukohti, et tütarettevõtjate siseselt viisid hierarhilised suhted tütarettevõtjate juhatajateni, kes ise olid vastutavad oma juhatuse ees ja kelle nimetas kaudselt ametisse Eni. Juhatuse liikme nimetamine ei ole aga muud kui peamise aktsionäri tüüpiline prerogatiiv ja see ei kujuta endast iseenesest otsustava mõju avaldamist tütarettevõtja tegevusele. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 100 viitas Üldkohus ainsale analüüsile, mida komisjon selles suhtes tegi, ning järeldas, et see analüüs ei tundu olevat ilmselgelt ekslik, võtmata seiskohta Eni argumentide suhtes. Järelikult on vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused ilmselgelt ebapiisavad.

56 Üldkohtu järeldus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, mille kohaselt asjaolu, et apellant omas BR-i ja ESBR-i tootvates ettevõtjates ainuosalus üksnes kaudselt, ei tõenda, et Eni ja kõnealused ettevõtjad ei moodustanud ühte majandusüksust, ei ole Eni sõnul piisavalt põhjendatud ja see on vastuolus Üldkohtu enda praktikaga.

57 Lisaks sellele väidab Eni, et tema arutluskäik talle pandud vastutuse objektiivse laadi kohta ei põhine vastupidi Üldkohtu järeldusele valel eeldusel. Nimelt peab otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse ümberlükatavusel olema selle kohaldamisel reaalne ulatus. Komisjon toetab aga teesi, et sisuliselt kattub otsustava mõju tegelik avaldamine kontrolli omamisega. Üldkohus kinnitab seda seisukohta, lükates *a priori* tagasi Eni poolt välja toodud objektiivsete tõendite asjakohasuse. See lähenemine on vastuolus kaitseõigustega, õiguse üldpõhimõtetega, mida on nimetatud ka hartas, süütuse presumptsiooni põhimõttega ja seaduslikkuse põhimõttega ning see rikub karistuste individuaalsuse ja isikliku vastutuse põhimõtet.

58 Lõpuks olevat Üldkohus Eni seisukohalt vaadates järeldanud vääralt, et komisjon ei rikkunud hea halduse põhimõtet.

59 Komisjoni arvates on Eni etteheited vastuvõetamatud, kuna tegelikult soovitakse nendega fakte uuesti hinnata. Igal juhul ei ole need põhjendatud. Üldkohus võttis arvesse faktilisi asjaolusid, mille Eni oli esitanud, et lükata ümber ainuosalusest tulenevat eeldust, ja selgitas põhjust, miks need ei olnud tulemuslikud või põhjendatud. Eni oleks pidanud tõendama, et tema tütarettevõtjat tuli juhtida

eraldiseisva ettevõtjana juriidilistel või halduslikel põhjustel või et ainuosalus oli vaid ajutine ja mööduv, tõendamaks nii, et tema ja ta tütarettvõtja ei moodustanud ühte ettevõtjat, kes pani toime asjaomase rikkumise. Kohtuotsuse põhjendused selles küsimuses on korrektsed, piisavad ja veenvad.

iv) Euroopa Kohtu hinnang

- 60 Kõigepealt tuleb vastata komisjoni argumentidele seoses esimese väite teise osa väidetava vastuvõetamatusega osas, milles see seab kahtluse alla Üldkohtu hinnangud faktilistele asjaoludele.
- 61 Selles osas tuleb tõdeda, et Eni toob apellatsioonkaebuses esile käesoleva kohtuotsuse punktis 53 mainitud teatud faktilised asjaolud, põhjendamaks oma väidet, et ta lükkas ümber tal kui oma tütarettvõtja kapitalis ainu- või peaaegu ainuosalust omaval emarettevõtjal lasuva vastutuse eelduse.
- 62 Siiski, nagu Eni kinnitas kohtuistungil suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, ei vaidlusta ta selles kontekstis nende asjaolude faktilist hinnangut, vaid õiguslikku hinnangut, mille abil Üldkohus jõudis järeldusele, et need asjaolud – isegi kui eeldada, et nende olemasolu on tõendatud – ei võimalda asuda seisukohale, et Eni ja eelkõige Versalis ei moodustanud ühte ettevõtjat ELTL artikli 101 tähenduses. Järelikult on see etteheide vastuvõetav niivõrd, kui sellega soovitakse, et Euroopa Kohus kontrolliks seda õiguslikku hinnangut.
- 63 Järgmiseks, mis puudutab selle etteheite põhjendatust, tuleb esiteks meenutada käesoleva kohtuotsuse punktides 47 jj viidatud kohtupraktikat, mille kohaselt võib komisjon ainu- või peaaegu ainuosaluse puhul adresseerida trahve määrava otsuse emarettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emarettevõtja isiklikku seotust rikkumisega, kuna emarettevõtja ja tema tütarettvõtja moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses (vt selle kohta eespool viidatud kohtumäärus *Transcat* vs. komisjon, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika), kusjuures sama kehtib ka käesoleva kohtuotsuse punktis 48 välja toodud juhul, kui tegemist on sellise kaudse kontrolli omamisega nagu antud asjas.
- 64 Mis puudutab aga asjaolusid, mille Eni on välja toonud selleks, et lükata ümber kõnealune eeldus, siis tuleb tõdeda, et need asjaolud, isegi kui need tõepoolest Üldkohtule esitati, on sellised, mis näitavad, et Versalisel oli keemiaalases tegevuses teatud autonoomia. See ei ole aga iseenesest piisav tõendamaks, et Eni ja eelkõige Versalis ei moodustanud ühte ettevõtjat ELTL artikli 101 tähenduses. Asjaolu, et Enil oli lihtne tehnilise ja finantsilise koordinaatori roll, nagu ta seda on väitnud, näitab, et ta ei hoidunud oma tütarettvõtjatele otsustava mõju avaldamisest. Nagu Üldkohus seda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 97 õigesti on tõdenud, siis „äriühing, kes äriühingute kontsernis eelkõige koordineerib kontserniseseid rahalisi investeeringuid, koondab osalusi erinevates äriühingutes ja tema ülesanne on tagada ühtne juhtimine eelkõige eelarve kontrollimise kaudu”.
- 65 Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et Eni ei olnud keemiasektoris kunagi otseselt tegutsenud või et emarettevõtja ja tütarettvõtjate juhtide ametikohad ei olnud kunagi kattunud. See, et emarettevõtja ei osalenud selles rikkumises otseselt ega õhutanud selle toimepanemisele, ei tõenda, et need kaks äriühingut ei moodusta sama majandusüksust (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *General Química* jt vs. komisjon, punkt 103, ja 29. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-520/09 P: *Arkema* vs. komisjon, EKL 2011, lk I-8901, punktid 48–50). Lisaks sai Eni kontserniseseid investeeringuid koordineerida isegi siis, kui sellist kattumist ei esinenud ja kui ta oma tüharettvõtjate igapäevases juhtimises otseselt ei osalenud, millele Eni ka vastu ei vaidle.
- 66 Seda silmas pidades ei saa nõustuda ka Eni teiste argumentidega, mille kohaselt Enil puudus teave strateegiliste ja äriliste plaanide ning nende rakendamise kohta ja et ta ei olnud mingil määral seotud strateegiliste ja äriliste plaanide ning eelkõige iga-aastaste müügimahtude ja hindade kindlaksmääramise otsustusprotsessiga, kuna need puudutasid vaid keemiasectori igapäevaseid tegevusi.

- 67 Järgmiseks, mis puudutab Eni argumente, mille kohaselt omas ta sisuliselt vaid peamise aktsionäri tüüpilisi prerogatiive ja nende omamine ei kujuta endast iseenesest otsustava mõju avaldamist tütarettevõtja tegevusele, siis tuleb meenutada, et otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse aluseks on asjaolu, et just need prerogatiivid, mis on emaettevõtjal, kes omab oma tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis ainu- või peaaegu ainuosalust, on need, mis võimaldavad sel emaettevõtjal, välja arvatud erandjuhtudel, avaldada oma tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Elf Aquitaine vs. komisjon*, punkt 60), ja et sellise tegeliku mõju puudumist ei pea seega tõendama mitte komisjon, vaid emaettevõtja ise.
- 68 Otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse ulatuse selline tõlgendus, millest lähtub komisjon ja mida Üldkohus kinnitas, ei muuda seda eeldust ka ümberlükkamatuks eelduseks. Asjaolu, et on raske esitada vastupidiseid tõendeid, mis on vajalikud eelduse ümberlükkamiseks, ei tähenda iseenesest, et see eeldus on tegelikult ümberlükkamatu (vt eespool viidatud kohtuotsus *Elf Aquitaine vs. komisjon*, punkt 70). Täpsemalt oleks Eni pidanud kõnealuse eelduse ümberlükkamiseks tõendama, et Versalis sai olla autonoomne mitte üksnes tegevuslikus plaanis, vaid ka finantsiliselt, mida ta aga ei teinud.
- 69 Seega kuna Eni tees, et Üldkohus omistas otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldusele objektiivse või ümberlükkamatu laadi, ei ole põhjendatud, ei saa nõustuda ka etteheidetega, mis tuginevad asjaolule, et Üldkohus, omistades mainitud eeldusele sellise laadi, rikkus süütuse presumptsiooni, karistuste individuaalsuse, isikliku vastutuse, võrdse kohtlemise ja seaduslikkuse põhimõtteid harta artikli 52 tähenduses ning harta artiklit 47 ja EIÕK artikleid 6 ja 7.
- 70 Üldkohus ei rikkunud seega ühtegi õigusnormi, kui kinnitas vaidlustatud kohtuotsuses komisjoni arutluskäiku, mille kohaselt ei ole Eni need argumendid, mida on otseselt käsitletud vaidlusaluse otsuse põhjendustes 382–398, ega muud argumendid, mida Eni Üldkohtus esitas, piisavad, et lükata kõnealune eeldus ümber. Järelikult tuleb selle kohta esitatud etteheited tagasi lükata.
- 71 Teiseks, mis puudutab väidetavat põhjendamiskohustuse rikkumist komisjoni ja seejärel Üldkohtu poolt, siis tuleb kõigepealt meenutada Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt on üksikotsuse põhjendamise kohustuse eesmärk võimaldada kohtul teostada kontrolli ja anda huvitatud isikule piisavat teavet selle kohta, kas otsuses võib olla tegu veaga, mille alusel otsuse kehtivust vaidlustada (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Elf Aquitaine vs. komisjon*, punkt 148 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 72 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et kõnealuse rikkumise eest Enile pandud vastutust puudutavad üksikasjalikud põhjendused, mida komisjon on vaidlusaluse otsuse põhjendustes 382–398 esitanud, vastavad eelmises punktis mainitud kohtupraktikast tulenevatele nõuetele. Kuigi komisjon ei ole käsitlenud ükshaaval kõiki tõendeid, mida Eni Üldkohtus esitas, et otsustava mõju tegeliku avaldamise eeldust ümber lükata, on ta siiski esitanud piisavalt teavet, et teha kindlaks, kas otsuses võib olla tegu veaga, mis võimaldab selle kehtivust vaidlustada. Komisjon on eelkõige vaidlusaluse otsuse põhjenduses 388 täpsustanud, et Eni prerogatiivid, nagu need tulenevad täpsemalt ettevõtjate kontserni juhtimiseeskirjadest, võimaldasid Enil kontrollida oma tütarettevõtjate kaubanduspoliitika peamisi aspekte.
- 73 Järelikult ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui luges vaidlusaluse otsuse põhjendused selles osas piisavateks.
- 74 Vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste osas piisab, kui meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale peab kohtuotsuse põhjendustest selgelt ja ühemõtteliselt nähtuma Üldkohtu arutluskäik, et huvitatud isik mõistaks vastuvõetud otsuse põhjendusi ja Euroopa Kohus võiks teostada oma kohtulikku kontrolli (vt eelkõige 2. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-202/07 P: *France Télécom vs. komisjon*, EKL 2009, lk I-2369, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 75 Käesolevas asjas ei viita miski sellele, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 93–105 esitatud üksikasjalikud põhjused, mis puudutavad vaidlusaluse otsuse põhjendusi selles osas, ei vastaks neile tingimustele. Järelikult on samuti põhjendamatu argument, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on ebapiisavad, kuna need kiidavad heaks vaidlusaluse otsuse põhjendused seoses otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse ümberlukkamisega.
- 76 Lõpuks, võttes arvesse neid kaalutlusi, on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103 õigesti leidnud, et komisjon ei rikkunud ka hea halduse põhimõtet. Seega tuleb sellega seonduv Eni argument samuti põhjendamatu tõttu tagasi lükata.
- 77 Kuna esimese väite teise ja kolmanda osa põhjendamiseks esitatud ühegi Eni argumentiga ei saa nõustuda, tuleb need väiteosad põhjendamatu tõttu tagasi lükata.

– Esimese väite neljas osa, mis tugineb kapitaliühingute piiratud vastutuse põhimõtte, vastutust puudutavate ühiste põhimõtete ja ettevõtjate õigusjärglust puudutavate põhimõtete väidetavale rikkumisele

v) Poolte argumentid

- 78 Eni sõnul tuleneb kapitaliühingute piiratud vastutuse põhimõttest, vastutust puudutavatest ühistest põhimõtetest ja ettevõtjate õigusjärglust puudutavatest põhimõtetest, et äriühingute eraldiseisvast õigusvõimest võimalik üleminek ühtsele kontserni käsitlemisele on lubatud vaid väga erandlikul juhul, kui on tuvastatud ja tõendatud piiratud vastutuse põhimõtte rikkumine. Üldkohus jättis ilma igasuguse põhjenduseta konkreetselt kontrollimata nii need kaalutlused kui ka hagiavaldusele lisatud kaks arvamust, millest üks käsitles Ameerika äriühinguõigust ja teine Ameerika konkurentsioigust. Üldkohus üksnes kordas lõplikult vaidlusaluse otsuse põhjenduses 396 välja toodud märkust, mille kohaselt „ei ole tarvilik viidata muudele õigusvaldkondadele [...]”. Vaidlustatud kohtuotsus on seega selles osas õigusvastane.
- 79 Lisaks sellele väidab apellant, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused ei ole piisavad osas, mis puudutab Eni argumente ettevõtjate õigusjärglust käsitleva Euroopa Kohtu praktika kohta. Eni rõhutab, et võimalus panna üksusele vastutus rikkumise eest, mille on toime pannud mõni teine üksus, on piiratud konkreetsete ja erandlike juhtudega, sest see kaldub kõrvale individuaalse vastutuse põhimõttest. Üldkohus ei kontrollinud aga seoseid, mis seovad Syndiali ja Versalist õiguslikult ja organisatsiooniliselt, ning seda, kas need äriühingud rakendasid peamiselt samu ärilisi juhiseid, vaid piirdus üksnes meenutamise ja Eni omas neid kahte tüürettevõtjat täielikult, otseselt või kaudselt.
- 80 Komisjon märgib selle kohta, et liidu konkurentsioiguse osas ei saa juhinduda äriühinguõiguses üldiselt kohaldatavatest põhimõtetest. Ameerika kartelliõiguse normid ei ole liidu õiguse jaoks siduvad. Ameerika õigust puudutavad ja esimeses kohtuastmes hagiavaldusele lisatud arvamused, mis on uuesti lisatud apellatsioonkaebusele, on käesoleva kohtuasja raames seega ilmselgelt asjakohatud ja muu hulgas vastuvõetamatud, kuna need sisaldavad argumente, mis apellatsiooni tekstis ei sisaldu. Lõpuks on argument, mis tugineb ettevõtjate majanduslikku järgnevust käsitlevale kohtupraktikale, ilmselgelt asjakohatu, sest kõnealust rikkumist ei pandud Enile süüks järgluse alusel, nagu Üldkohus seda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 117 piisavalt ka selgitanud on. Kõige enam toetab see kohtupraktika komisjoni seisukohta.

vi) Euroopa Kohtu hinnang

- 81 Mis puudutab esiteks Eni viiteid õiguse üldpõhimõtetele, st kapitaliühingute piiratud vastutuse ja äriühingute eraldiseisva õigusvõime põhimõtetele, mille kohaselt ei vastuta Eni tema tüürettevõtjate poolt toime pandud rikkumiste eest, ja apellatsioonkaebusele lisatud kahele arvamusele põhjendamaks oma teesi, siis tuleb tõdeda, et see etteheide on ilmselgelt põhjendamatu.

- 82 Selles osas piisab, kui viidata väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt liidu konkurentsioigus reguleerib ettevõtjate tegevust (vt eelkõige 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt vs. komisjon, EKL 2004, lk I-123, punkt 59), ettevõtja mõistet tuleb mõista majandusüksusena isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust (vt eelkõige 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-217/05: Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, EKL 2006, lk I-11987, punkt 40) ja kui selline majandusüksus rikub konkurentsieeskirju, tuleb tal isikliku vastutuse põhimõtte alusel ka selle rikkumise eest vastutada (eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt vs. komisjon, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 83 Seda väljakujunenud kohtupraktikat arvestades võis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 113 jj õiguspäraselt tagasi lükata esimeses kohtuastmes esitatud Eni analoogsed etteheited, esitamata selles osas üksikasjalikke põhjendusi. Lisaks, kuna Eni soovis tegelikult vaidlustada emaettevõtja poolt tema ainu- või peaaegu ainoosalusega tüdarettevõtjale otsustava mõju tegeliku avaldamise eelduse kehtivust, ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui viitas seda küsimust käsitlevatele kaalutlustele ja leidis, et Eni sellekohased argumentid lähtusid valest eeldusest.
- 84 Teiseks, mis puudutab etteheidet, et vaidlustatud kohtuotsuses ei ole esitatud piisavalt põhjendusi seoses Euroopa Kohtu praktikaga ettevõtjate õigusjärgluse kohta, siis see ei ole põhjendatud.
- 85 Nimelt, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 117 sisuliselt tõdes, ei tulene Enile pandud vastutus käesoleval juhul ettevõtjate õigusjärglusest, kuna rikkumise hetkel kontrollis Eni oma tüdarettevõtjaid täielikult või peaaegu täielikult, millele ei ole ka vastu vaieldud. Komisjon võis seega käesoleva kohtuotsuse punktides 47 ja 48 nimetatud kohtupraktikale tuginedes eeldada, et Eni, välja arvatud juhul, kui tõendatakse vastupidist, ei peatanud rikkumise kestuse jooksul kordagi kuulumist „ettevõtjasse” ELTL artikli 101 tähenduses, kes pani toime vaidlusaluse otsuse esemeks oleva rikkumise. Nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses õigesti järeldas, siis vastupidist kinnitavaid tõendeid ei esitatud. Järelikult põhjendas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsust õiguslikult piisavalt.
- 86 Seega tuleb ka esimese väite neljas osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata.
- 87 Kuna esimese väite ühegi osaga neljast ei saanud nõustuda, tuleb kogu esimene väide tagasi lükata.

Teine väide, mis tugineb määruse nr 1/2003 artikli 23 ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele ning asjaolule, et vastuolus ELTL artikliga 296 ei ole esitatud põhjendusi

- 88 Eni apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud teine väide jaguneb sisuliselt kaheks osaks. Esimene väiteosa tugineb asjaolule, et Üldkohus on teinud hindamisvigu seoses rikkumise raskuse ja kordajaga, ning teine väiteosa tugineb asjaolule, et arvesse ei ole võetud Syndiali väljajätmise tagajärgi trahvi arvutamisele.

– Teise väite esimene osa, mis tugineb asjaolule, et Üldkohus on teinud hindamisvigu seoses rikkumise raskuse ja kordajaga

vii) Poolte argumentid

- 89 Teise väite esimeses osas väidab Eni, et Üldkohus võttis rikkumise raskusastme alusel trahvi põhisumma kindlaksmääramisel arvesse vaid rikkumise laadi, mille puhul lähtuti üksnes kartellikokkuleppe õigusvastasest eesmärgist, võtmata arvesse hulka teisi olulisi tegureid.

- 90 Kõigepealt ei võtnud Üldkohus arvesse asjaolu, et vaidlusaluses otsuses tuvastatud konkurentsivastased tegevused olid „möödetavad” suuniste punkti 1A tähenduses ja et komisjon oli neid esimeses vastuväiteteatises ka mõõtnud. Seega oleks komisjon Eni sõnul pidanud analüüsima nende tagajärgi.
- 91 Järgmiseks ei selgitanud Üldkohus enda argumentidega seda, millistest kriteeriumidest lähtuvalt kujunes lähtesummaks minimaalse 20 miljoni euro asemel 55 miljonit eurot.
- 92 Lõpuks heidab Eni Üldkohtule ette seda, et viimane lükkas tagasi tema argumendid, mille kohaselt ta ei olnud teadlik kõnealuste tegevuste konkurentsivastasest laadist, tõdedes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 145, et EniChem SpA oli sellisest tegevusest tingimata teadlik. Eni sõnul on Üldkohtu põhjendused vastuolulised, kuna komisjon pani Enile vastutuse üksnes tema kui emaettevõtja rolli tõttu, mitte aga asjaolu tõttu, et ta oli kõnealustest tegevustest teadlik.
- 93 Hoiatava eesmärgiga kordaja osas väidab Eni, et Üldkohus ei võtnud arvesse asjaolu, et keemia ei ole kunagi kuulunud apellandi peamise tegevusala hulka ja sellel on kontserni tööstuspoliitikas olnud vaid suhteline tähtsus. Üldkohus ei hinnanud õigesti ka kordaja 2 väära kohaldamist komisjoni poolt, kes ise ei hinnanud õigesti vaidlusaluse otsuse adressaatide käivet ega esitanud selle kohta kohaseid põhjendusi.
- 94 Komisjon märgib eelkõige, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et horisontaalsed hinnakartellid üksi võib kvalifitseerida „väga rasketeks”. Konkreetsete tagajärgede tuvastamine oleks kõige enam kujutanud endast täiendavat tegurit, mida trahvi lähtesumma suurendamisel arvesse võtta. Et komisjon pidas võimalikuks seda hinnata alles peale tulemusteta katset esimeses vastuväiteteatises, ei muuda midagi.
- 95 Apellandi väide, et kartellikokkulepe puudutas vaid piiratud osa asjaomasest turust, on suunatud faktilistele asjaoludele ja on seega vastuvõetamatu. Mis puudutab 55 miljoni euro suurust summat kui trahvi arvutamise lähtepunkti, siis on Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 143 selgitanud selle põhjust ammendavalt. Komisjon, lugedes subjektiivse elemendi asjasse mittepuutuvaks, leiab, et kuna Eni oli kõnealuses kartellikokkuleppes osalenud ettevõtja eesotsas, oli ta samuti kursis asjaomaste konkurentsivastaste tegevustega.

viii) Euroopa Kohtu hinnang

- 96 Esiteks, mis puudutab kõnealuse rikkumise tagajärgede olulisust, siis tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb rikkumiste raskusaste kindlaks määrata mitme asjaolu põhjal, kusjuures kohustuslikult arvesse võetavatest kriteeriumidest ei ole kehtestatud siduvat või ammendavat loetelu (vt eelkõige 19. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-445/11 P: Bavaria vs. komisjon, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika). Mis puudutab konkreetsemalt rikkumise tegelikku mõju turule, siis see ei ole trahvide taseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium (vt 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-272/09 P: KME Germany jt vs. komisjon, EKL 2011, lk I-12789, punkt 34, ja otsus kohtuasjas C-389/10 P: KME Germany jt vs. komisjon, EKL 2011, lk I-13125, punkt 44).
- 97 Horisontaalseid hinnakartelle või turgude jagamise kokkuleppeid võib samuti lugeda väga rasketeks rikkumisteks ainuüksi nende laadi tõttu, ilma et komisjon peaks tõendama rikkumise tegelikku mõju turule (vt eelkõige eespool viidatud kohtumäärus Transcatab vs. komisjon, punkt 42). Käesolevas asjas on rikkumise tegelik mõju vaid üks mitmest tegurist, mille alusel – juhul, kui seda mõju saab mõõta – on komisjonil võimalik määrata 20 miljoni euro suurusest minimaalsest võimalikust trahvisummast suurem trahvi lähtesumma (3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: Prym ja Prym Consumer vs. komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 75).

- 98 Seega, kui Üldkohus oleks võtnud arvesse kõnealuse rikkumise tegeliku mõju tagajärgi turule, eeldusel et need tagajärjed olid tõepoolest mõõdetavad, oleks ta seda teinud täielikkuse huvides. Lisaks, kuna kõnealune rikkumine on oma olemuselt väga raske, oleks selle tegeliku mõju arvesse võtmine toonud kaasa vaid trahvi suurendamise. Seega on see etteheide tulemusetu (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon*, punkt 75, ja eespool viidatud kohtumäärus *Transcatav vs. komisjon*, punktid 43 ja 44).
- 99 Teiseks, mis puudutab etteheidet, et Üldkohus ei selgitanud enda argumentidega seda, millistest kriteeriumidest lähtuvalt kujunes lähtesummaks minimaalse 20 miljoni euro asemel 55 miljonit eurot, siis piisab tõdemisest, et Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 43 üksikasjaliku ülevaate teguritest, mida ta rikkumise raskuse hindamiseks arvesse võttis. See etteheide on järelkult ilmselgelt põhjendamatu. Pelk asjaolu, et Üldkohus on ka selles osas oma täieliku pädevuse raames kinnitanud mitut vaidlusaluses otsuses komisjoni poolt antud hinnangu elementi, ei kõiguta seda järelust (vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-89/11 P: *E.ON Energie vs. komisjon*, punkt 133).
- 100 Kolmandaks, mis puudutab asjaolu, et Eni ei olnud teadlik rikkuva tegevuse konkurentsivastasest laadist, siis piisab, kui meenutada, et rikkumise eest pandi vastutus asjaomasele äriühingule seetõttu, et ta – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse kaalutlustest, mis käsitlevad apellatsioonkaebuse esimest väidet – moodustas *EniChem SpA*-ga (nüüd *Syndial*) ühe ettevõtja *ELTL* artikli 101 tähenduses. Üldkohtu tõdemusest vaidlustatud kohtuotsuse punktis 145, mida ei ole vaidlustatud ja mille kohaselt oli *EniChem* toimepandud rikkumisega tingimata kursis, piisab, et lükata tagasi esimeses kohtuastmes esitatud argument, et komisjon määras trahvi lähtesumma kindlaks valesti, jättes Eni osas subjektiivse aspekti arvesse võtmata. See etteheide on seega ilmselgelt põhjendamatu, ilma et oleks vaja võtta seisukohta küsimuses, kas kõnealuste tegevuste konkurentsivastasest laadist teadlik olemine on trahvisumma kindlaksmääramisel oluline või mitte.
- 101 Neljandaks ei ole tulemuslik etteheide, et Üldkohus ei võtnud arvesse asjaolu, et keemial on kontserni tööstuspoliitikas olnud väidetavalt vaid suhteline tähtsus. Nimelt on see asjaolu üksinda, isegi kui see oleks olnud tõendatud, trahvi arvutamiseks lähtesumma kindlaksmääramisel ebaoluline. Samuti ei kujuta see endast kergendavat asjaolu suuniste punkti 2 tähenduses.
- 102 Viiendaks, mis puudutab etteheidet, et Üldkohus hindas valesti kordaja 2 väidetavalt väära kohaldamist komisjoni poolt ja esitas vaidlustatud kohtuotsuses selles osas ebapiisavaid põhjendusi, siis tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb apellatsioonkaebuses näidata täpselt selle kohtuotsuse kritiseeritavad osad, mille tühistamist nõutakse, ning seda nõuet konkreetselt põhjendavad õiguslikud argumendid (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Arkema vs. komisjon*, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 103 Tuleb tõdeda, et Eni ei ole selles kontekstis esitanud täpseid õiguslikke argumente, mis konkreetselt põhjendavad tema nõuet tühistada vaidlustatud kohtuotsus. Nimelt piirdub ta apellatsioonkaebuse punktis 72 väitega, et komisjon ei ole „asjakohaseid” arvutamise tegureid, nende hulgas käivet „õigesti” hinnanud ja et Üldkohus ei ole „õigesti” hinnanud seda väidetavalt väära kohaldamist. Sama moodi ei ole Eni selgitanud, miks ei olnud vaidlustatud kohtuotsus selles osas korrektselt põhjendatud. Neil asjaoludel ei saa Euroopa Kohus seaduslikkuse kontrolli teostada nii, et ta ei tegutseks *ultra petita* (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus *Arkema vs. komisjon*, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega on need etteheited vastuvõetamatud.
- 104 Lõpuks, mis puudutab etteheidet, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet, siis tuleb tõdeda, et Eni argumentatsioon ei erine sellest, mis on esitatud teise väite esimese osa raames esitatud etteheidete põhjendamiseks. Lisaks on tarvilik meenutada, et apellant esitas Üldkohtus sisuliselt samad argumendid selleks, et kohus vähendaks oma täielikku pädevust teostades apellandile määratud trahvi, ja et Üldkohus, olles neid argumente kontrollinud, jõudis järeldusele, et need ei õigusta sellist vähendamist (vt 2. veebruari 2012. aasta määrus kohtuasjas C-404/11 P: *Elf Aquitaine vs. komisjon*, punkt 89), sõltumata asjaolust, et ta vähendas trahvi muudel põhjustel.

105 Neil asjaoludel ei ole Euroopa Kohus kohustatud õigluse kaalutlustel asendama Üldkohtu hinnangu enda hinnanguga, tehes oma täieliku pädevuse teostamise raames otsuse trahvisummade suhtes, mis ettevõtjatele on määratud liidu õigusnormide rikkumise tõttu (vt eespool viidatud kohtumäärus *Elf Aquitaine vs. komisjon*, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika). Seetõttu ei saa ka selle etteheitega nõustuda.

106 Kuna ükski teise väite esimeses osas sisalduv etteheide ei ole põhjendatud, tuleb see väiteosa tagasi lükata.

– Teise väite teine osa, mis tugineb asjaolule, et arvesse ei ole võetud Syndiali väljajätmise tagajärgi trahvi arvutamisele

ix) Poolte argumendid

107 Eni sõnul tõi Syndiali väljajätmine vaidlusaluse otsuse adressaatide hulgast kaasa tõsiseid tagajärgi määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud 10-protsendilise ülempiiri kohaldamisele. Eni kordab oma argumenti, mis tugineb kohtupraktikale, mille kohaselt eeldab ettevõtjate õigusjärgluse puhul vastutus tingimata seda, et rikkumise toime pannud äriühing oleks majanduslikult ja/või juriidiliselt lõppenud, mis aga antud juhul nii ei ole.

108 Komisjon märgib, et Üldkohus, kes käsitles seda teemat puudutavaid argumente vaidlustatud kohtuotsuse punktides 177–179, ei ole eksinud. Kogu kartellikokkuleppe kehtivuse jooksul omas Eni kontrolli äriühingu üle, kes otseselt osales kartellikokkuleppes, mistõttu see, et Syndialile trahvi ei määratud, ei mõjuta tema vastutust. Lisaks käib määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud 10-protsendiline ülempiir kontserni kohta, nagu Üldkohus seda vaidlustatud kohtuotsuse punktides 177–179 selgitas.

x) Euroopa Kohtu hinnang

109 Kõigepealt Üldkohus, kes lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 177–179 juba tagasi Eni argumendid, mille kohaselt tõi Syndiali väljajätmine vaidlusaluse otsuse adressaatide hulgast kaasa „tõsiseid tagajärgi” määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud 10-protsendilise ülempiiri kohaldamisele, meenutas selles osas oma kohtupraktikat, mille kohaselt tuleb see ülempiir arvutada kõikide nende ettevõtjate kogukäibe põhjal, kes moodustavad ühe majandusüksuse, mis tegutseb ettevõtjana ELTL artikli 101 tähenduses. Euroopa Kohus on juba kinnitanud, et selles kohtupraktikas ei sisaldu ühtegi õigusnormi rikkumist (vt 3. mai 2012. aasta määrus kohtuasjas C-240/11 P: *World Wide Tobacco España vs. komisjon*, punktid 45 ja 46).

110 Seega on Eni sellekohane etteheide tulemusetu, kuna isegi, kui eeldada, et Syndial oleks olnud vaidlusaluse otsuse adressaat, ei oleks trahvisumma, mille tasumise eest oleks Eni olnud solidaarselt vastutav, pidanud piirduma 10 protsendiga Syndiali käibest.

111 Järgmiseks, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 109 viidatud kohtupraktikat, ei ole asjakohane ka argument, et ettevõtjate õigusjärgluse puhul eeldab vastutus tingimata seda, et rikkumise toime pannud äriühing oleks majanduslikult ja/või juriidiliselt lõppenud, mis aga antud juhul nii ei ole. Selles kontekstis on otsustavaks asjaolu, et Syndial – millele Eni vastu ei vaidle – oli kõnealuse rikkumisega otseselt seotud vähemalt kuni oma keemiaalase tegevuse üleandmiseni Versalisele, ja et ajal, mil see äriühing rikkumisega otseselt seotud oli, kontrollis Syndialit Eni.

- 112 Lõpuks ei ole Eni kinnitanud, et Syndial oleks peale oma keemiaalase tegevuse üleandmist Versalisele lõpetanud enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist kuulumise Eni kontrollitud kontserni. Seega ei lõpetanud apellant kõnealuse rikkumise jooksul ja kuni vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni kunagi olemast kõnealuse rikkumise toimepannud ettevõtja valdusühing, nii et Eni argumendid ettevõtjate õigusjärgluse kohta on selles kontekstis asjakohatud.
- 113 Sellest järeldub, et ka apellatsioonkaebuse teise väite teine osa ja seega teine väide tervikuna tuleb tagasi lükata.
- 114 Kuna käesoleva apellatsioonkaebuse ühegi väitega ei saa nõustuda, siis tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

Vastuapellatsioonkaebus

Poolte argumendid

- 115 Komisjon esitab oma vastuapellatsioonkaebuse põhjendamiseks ühe väite, mis tugineb ELTL artikli 296, koostoimes ELTL artikliga 101, rikkumisele, menetlusnormide rikkumisele, millega kahjustati komisjoni huve, ja võistlevuse põhimõtte rikkumisele. Vaidlustatud kohtuotsuses on ekslikult leitud, et vaidlusaluses otsuses esitatud tõendid on ebapiisavad, et pidada korduvust Eni ja Versalise puhul raskendavaks asjaoluks.
- 116 Komisjon meenutab esiteks, et teise vastuväiteteatise punktis 430 avaldas ta oma kavatsuse võtta raskendava asjaoluna arvesse juba tuvastatud varasemad rikkumised ning mainis otseselt Eni osalemist rikkumistest, mis on leidnud tõendamist polüpropüleen ja PVC II otsustes. Eni ei võtnud komisjoni menetluses selles osas mingit seisukohta. Esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses väitis Eni esimest korda esiteks, et isik, kes pani toime varasemad rikkumised ja keda süüdistatakse käesolevas rikkumises, ei ole identsed, kuna kõnealused sektorid puudutavad erinevaid tooteid ja turge ning need olid juba üle antud enne polüpropüleen ja PVC II otsuseid, ja teiseks, et varasemates konkurentsijuhtumites süüdistatud kontserni ettevõtja oli EniChem SpA.
- 117 Eni ei ole aga kunagi kinnitanud, et polüpropüleen ja PVC II otsustega karistatud äriühingud ei allunud „ENI kontserni” juhtimisele. Komisjon märgib, et kui ta oleks soovinud, oleks ta võinud määrata neis otsustes trahvi samale emattevõtjale, st Enile, kes kontrollis täielikult mainitud otsuste adressaate, EniChem SpA-d ja Anic SpA-d. Esimese Astme Kohus kinnitas oma 30. septembri 2003. aasta otsuses kohtuasjas T-203/01: Manufacture française des pneumatiques Michelin vs. komisjon (EKL 2003, lk II-4071), et komisjon võib sellistel tingimustel õiguspäraselt järeldada, et sama ettevõtja on juba sama liiki rikkumise eest süüdi mõistetud.
- 118 Üldkohus korduvuse teemal pooltele kirjalikke küsimusi ei esitanud ja kohtuistungil asjaolusid selgitada ei palunud. Seega tuli see täiesti ootamatult, et vaidlustatud kohtuotsus tühistas vaidlusaluse otsuse osaliselt, tuginedes väidetavale põhjenduste puudumisele. Seega sisaldab vaidlustatud kohtuotsus ELTL artikli 296 rikkumist, koostoimes ELTL artikliga 101. Üldkohus on põhjendamiskohustuse eseme ja ulatuse ekslikult kindlaks määranud. Lisaks sellele sisaldab Üldkohtu lähenemine komisjoni sõnul võistlevuse põhimõtte rasket rikkumist ja seetõttu menetlusnormi rikkumist, mis kahjustab komisjoni huve.
- 119 Komisjon rõhutab, et õigusakti põhjendusi tuleb hinnata eelkõige selle konteksti arvestades. Euroopa Kohus luges oma 22. juuni 2004. aasta otsuses kohtuasjas C-42/01: Portugal vs. komisjon (EKL 2004, lk I-6079, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika) piisavaks kokkuvõtliku põhjenduse, kui otsuse vastuvõtmine toimub kontekstis, mis on adressaadile hästi tuttav. Lisaks sellele leiab komisjon, et

Üldkohus oleks pidanud pakkuma komisjonile võimalust oma põhjendusi selgitada ja täpsustada, nagu ta seda oli teinud kohtuasjas, mis oli aluseks Üldkohtu 13. detsembri 2012. aasta otsusele kohtuasjas T-103/08: Versalis ja Eni vs. komisjon.

- 120 Lõpuks märgib komisjon, et vaidlusaluse otsuse põhjendused 366–373 näitavad selgelt järgnevust PVC II otsuse adressaadi ja käesolevas kohtuasjas kõne all olevas rikkumises süüdistatava ettevõtja vahel. Seetõttu palub komisjon vaidlustatud otsus tühistada osas, milles Üldkohus tühistas osaliselt vaidlusaluse otsuse niivõrd, kui see puudutab korduvuse tuvastamist nii seoses polüpropüleeni kui PVC II otsusega, ning igal juhul osas, milles selle otsuse tühistamine Üldkohtu poolt puudutab korduvust seoses PVC II otsusega.
- 121 Eni sõnul tugineb komisjon oma vastuapellatsioonkaebuses vaidlusaluse otsuse ja vaidlustatud kohtuotsuse vääradele mõistmisele ning nende vastuväidete eksitavale ülevaatele, mille Eni esitas haldusmenetluses ja esimeses kohtuastmes.
- 122 Eni väidab, et liidu õigus ei kohusta vastuväiteteatise adressaati vaidlustama selle erinevaid faktilisi või õiguslikke asjaolusid haldusmenetluses, ja viitab selles osas Üldkohtu 15. septembri 2011. aasta otsusele kohtuasjas T-234/07: Koninklijke Grolsch vs. komisjon (EKL 2011, lk II-6169, punkt 37). Üldkohus leidis õigesti, et komisjon ei saa kohaldada Eni suhtes korduvust, pannes talle *ex post* vastutuse rikkumiste eest, mis olid tol ajal süüks pandud Enichem SpA-le ja Anic SpA-le nende kahe äriühingu kapitalis kontrollosaluse tõttu; Üldkohus leidis, et see väide ei ole tõendatud.
- 123 Eni rõhutab, et polüpropüleeni ja PVC II otsustes ei süüdistanud komisjon kuidagi emaettevõtja Enit, olgugi et tuvastatud rikkumiste süüks panemise probleem oli tegelikult komisjoni tähelepanu all. Komisjon ei saa tugineda tagasiulatuvalt eeldusele, mis tuleneb tütarettvõtjate kapitalis ainuosalusel omava emaettevõtja kontrollist, riivamata eelkõige õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid ja vähendamata põhjendamatu Eni kaitseõiguseid.
- 124 Lisaks sellele ei nõustunud Eni juba haldusmenetluses sellega, et tema vastutuse saaks esile tuua pelga tõdemusega, et ta asub kontserni eesotsas, ja tuginedes eeldusele. Ta leiab, et komisjon oleks pidanud tõendama, et ta tõepoolest avaldas PVC ja polüpropüleeni sektoris oma tütarettvõtjatele otsustavat mõju ning et viimati mainitud ei tegutsenud turul iseseisvalt.
- 125 Etteheite osas, et rikutud on võistlevuse põhimõtet ja teisi menetlusnorme, märgib Eni, et komisjon ei nimetanud neid norme oma vastuses, ja et see etteheide on oma ebaselguse tõttu vastuvõetamatu. Võistlevuse põhimõtte rikkumise osas on Eni seisukohal, et sellele saab õiguspäraselt tugineda üksnes juhul, kui Üldkohus on esitanud väiteid omal algatusel. Väite, millega Üldkohus nõustus, esitas Eni aga hagiavalduses. Lisaks sellele oleks vaidlusaluse otsuse põhjenduste „õiguspäraseks muutmine” võimalik vaid juhul, kui see puudutaks konkreetse faktilise või õigusliku asjaolu põhjendust. Käesoleval juhul selline põhjendus puudub.

Euroopa Kohtu hinnang

- 126 Olgu kõigepealt meenutatud, et ETL artiklis 296 nõutud põhjendus peab olema kohandatud asjassepuutuva õigusakti laadiga ja sellest peab selgelt ja ühemõtteliselt ilmnema õigusakti autoriks oleva institutsiooni arutluskäik selliselt, et huvitatud isikul oleks võimalik mõista, miks meetme võtmine oli õigustatud, ja et pädeval kohtul oleks võimalik teostada kontrolli (vt 19. juuli 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-628/10 P ja C-14/11 P: Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco vs. komisjon ja komisjon vs. Alliance One International jt, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 127 Üksikotsuste puhul on vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale sellist laadi otsuse põhjendamise kohustuse eesmärk võimaldada kohtul teostada kontrolli ja anda asjassepuutuvale isikule piisavalt teavet mõistmaks, kas otsus sisaldab võimalikku rikkumist, mis võimaldab vaidlustada otsuse kehtivuse (eespool viidatud kohtuotsus Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco vs. komisjon ja komisjon vs. Alliance One International jt, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 128 Põhjendus tuleb seega üldjuhul asjassepuutuvale isikule edastada samaaegselt tema huve kahjustava otsusega. Põhjenduse puudumist ei saa heastada see, et huvitatud isik saab otsuse põhjendustest teada liidu ametiasutuste läbiviidava menetluse käigus (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco vs. komisjon ja komisjon vs. Alliance One International jt, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 129 Sellest tuleneb, et kui komisjon määrab äriühingule liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahvi ja kohaldab trahvi arvutamisel kordajat, võtmaks arvesse asjaolu, et seda sama äriühingut on juba varem konkurentsieeskirjade rikkumises süüdistatud, on ta kohustatud mainitud trahvi määravas otsuses esitama ülevaate, mis võimaldab liidu kohtutel ja sellel äriühingul mõista, kellena ja mis osas teda varasem rikkumises on süüdistatud. Nimelt, kui komisjon leiab, et mainitud äriühing kuulus varasemat rikkumist käsitleva otsuse adressaadiks olevasse ettevõtjasse, peab komisjon seda väidet õiguslikult piisavalt põhjendama.
- 130 Käesolevas asjas tuleb meenutada, et komisjon märkis vastuväiteteatise põhjenduses 430, et ta võttis arvesse sarnaseid varasemaid tuvastatud rikkumisi, viidates selles osas polüpropüleeni ja PVC II otsustele ja märkides, et „ENIt” oli nendes otsustes „süüdistatud”. Sisuliselt on sama lühike tõdemus esitatud vaidlusaluse otsuse põhjenduses 487, kus komisjon märgib muu hulgas, et „Enichem” oli juba olnud nende otsuste adressaat. Lõpuks võib vaidlusaluse otsuse põhjendust 488 mõista nii, et komisjoni arvates on sama ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses pannud toime rikkumised, mis on polüpropüleeni ja PVC II otsuse esemeks, ning rikkumise, mis on tuvastatud vaidlusaluses otsuses.
- 131 Kuna aga polüpropüleeni otsuse adressaat on eelkõige Anic SpA ja PVC II otsuse oma eelkõige Enichem SpA, tuleb tõdeda, et vaidlusaluses otsuses sisalduvad ja eelmises punktis meenutatud viited ei võimalda kuidagi mõista, kellena ja mis osas Enit, kes polüpropüleeni ja PVC II adressaatide hulka ei kuulu, neis otsustes süüdistati.
- 132 Kuigi komisjon väidab, et vaidlusaluse otsuse põhjendused 366–373 sisaldavad kõikide EniChemi puudutavate sündmuste täpset kirjeldust, puudutavad need selgitused siiski vaid muudatusi, mis leidsid Eni kontserni sees aset 20. maist 1996 kuni 28. novembrini 2002, nagu Üldkohus seda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 167 õigesti ka tõdes. Need põhjendused aga ei sisalda mingit täpsustust seoses äriühingutega, kes on polüpropüleeni ja PVC II otsuste adressaadid, need ei maini, kas need äriühingud on samad, kellele on suunatud vaidlusalune otsus – asjaolu, millega Eni ei nõustu – ja need ei käsitle selles kontekstis ka võimalikke muutusi, mis leidsid aset polüpropüleeni otsuse vastuvõtmise kuupäeva, milleks oli 23. aprill 1986, ja PVC II otsuse vastuvõtmise kuupäeva, milleks oli 27. juuli 1994, ning vaidlusaluses otsuses tuvastatud rikkumise alguse ehk 20. mai 1996. aasta vahel.
- 133 Järelikult on vaidlusalune otsus selles osas ebapiisavalt põhjendatud.
- 134 Edasi, mis puudutab võistlevuse põhimõtte väidetavat rikkumist, mis tõi kaasa komisjoni kaitseõiguste rikkumise, siis piisab, kui meenutada, et Eni, nagu ta õigesti rõhutab, esitas ebapiisava põhjenduse etteheite juba oma hagiavalduses esimeses kohtuastmes. Seega kuna komisjonil oli võimalus võtta selle etteheite suhtes terviklik seisukoht oma kostja vastuses ning esimese astme kohtuistungil suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, ei ole võimalik tuvastada mingit võistlevuse põhimõtte rikkumist, mis kahjustanuks komisjoni kaitseõigusi.

- 135 Lisaks, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 128 viidatud kohtupraktikast, oli komisjon kohustatud esitama piisava põhjenduse alates vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisest. Seega ei ilmne, et rohkem informatsiooni, mida komisjon oleks võistlevuse põhimõtte väidetava mitterikkumise korral saanud Üldkohtule esitada, oleks suutnud omada mingit mõju vaidlustatud kohtuotsuse lahendusele.
- 136 Mis puudutab argumenti, et Eni ei väitnud veel komisjoni haldusmenetluses, et ühelt poolt polüpropüleeni ja PVC II otsuste adressaadid ning teiselt poolt vaidlusaluse otsuse adressaadid ei olnud identsed, siis piisab, kui meenutada, et – nagu Eni seda õigesti on rõhutanud – mitte ükski liidu õigusnorm ei kohusta vastuväiteteatise adressaati vaidlustama selle erinevaid faktilisi või õiguslikke asjaolusid haldusmenetluses.
- 137 Neil asjaoludel ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui leidis, et komisjon ei esitanud vaidlusaluses otsuses piisavalt üksikasjalikke ja täpseid tõendeid, mis võimaldanuks põhjendada, et sama „ettevõtja” ELTL artikli 101 tähenduses kordas rikkuvat tegevust, ja tühistas seetõttu vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkti c osas, milles see kinnitas Enile määratud trahvi summaks 272,25 miljonit eurot.
- 138 Järelikult, kuna komisjoni vastuapellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud ainuke väide ei ole põhjendatud, tuleb vastuapellatsioonkaebus rahuldamata jätta.

Kohtukulud

- 139 Kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotamise. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida sama kodukorra artikli 184 lõike 1 kohaselt kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
- 140 Kuna apellatsioonkaebuse osas on komisjon nõudnud kohtukulude väljamõistmist Enilt ja viimati mainitu väiteid ei rahuldatud, tuleb kohtukulud välja mõista Enilt.
- 141 Kuna vastuapellatsioonkaebuse osas on Eni nõudnud kohtukulude väljamõistmist komisjonilt ja viimati mainitu ainsat väidet ei rahuldatud, tuleb kohtukulud välja mõista komisjonilt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

- 1. Jätta apellatsioonkaebus ja vastuapellatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Mõista apellatsioonkaebusega seotud kohtukulud välja Eni SpA-lt.**
- 3. Mõista vastuapellatsioonkaebusega seotud kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.**

Allkirjad